

Jak na započtení pohledávky po zahájení soudního řízení z pohledu nejnovější judikatury Nejvyššího soudu

Problematika započtení pohledávky, jakožto jednoho ze způsobů zániku závazku, je sama o sobě poměrně komplikovaným tématem. O to komplikovanější se tato problematika stává, pokud je ohledně jedné ze započítávaných pohledávek zahájeno soudní řízení. V tomto článku se pokusíme stručně shrnout, jaké jsou možnosti s ohledem na nedávné rozhodnutí Nejvyššího soudu, které přineslo poměrně významnou změnu dosavadního přístupu.

Započtení před podáním žaloby

Situace zřejmě nejčastější a nejjednodušší. Kterákoliv ze stran může jednostranně započíst svou pohledávku proti pohledávce druhé strany. Pokud druhá strana se započtením nesouhlasí, nezbývá jí, než se obrátit na soud s klasickou žalobou na plnění a prokázat, že její pohledávka započtením nezanikla.

Započtení před účinky koncentrace řízení

Ani zahájení soudního řízení obecně žalovanému nebrání započíst svou pohledávku. Žalovaný má pak dvě možnosti, provést „klasické“ hmotněprávní započtení mimo soud, které je následně povinen v řízení tvrdit a prokázat, nebo uplatnit námitku započtení přímo v samotném řízení. V obou případech musí žalovaný rovněž prokázat existenci započítávané pohledávky. Pro zjednodušení nazýváme obě možnosti námitkou započtení.

Pokud žalovaný provedl započtení ještě před koncentrací řízení, tak musí tuto skutečnost tvrdit a prokazovat, dokud nenastanou účinky koncentrace^[1], jinak k takové námitce soud nepřihlédne. Nutno ještě poznamenat, že ani tak se ovšem soud nemusí takovou námitkou zabývat, neboť Nejvyšší soud dospěl k závěru, že pokud by dokazování ohledně započítávané pohledávky bylo příliš rozsáhlé, není soud povinen k takové námitce přihlédnout.^[2]

Započtení po koncentraci řízení a v odvolacím řízení

Učinil-li žalovaný započtení až poté, co nastaly účinky koncentrace, jedná se o novou skutečnost, kterou lze uplatnit až do rozhodnutí soudu prvního stupně, resp. soudu odvolacího.

Dosud však nebyla jednotně řešena otázka, jaké pohledávky lze započíst, resp. jakými skutečnostmi lze existenci započítávané pohledávky prokázat. Například podle závěrů rozsudku Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 32 Cdo 4182/2016, ze dne 28. 8. 2018 dosud platilo, že „*učinil-li žalovaný právní úkon směřující k započtení až poté, co nastaly účinky koncentrace řízení, nebrání koncentrace řízení tomu, aby soud přihlédl k existenci započtené vzájemné pohledávky, která měla vzniknout a stát se splatnou před koncentrací řízení, a k označeným důkazům, i když nebyla existence této pohledávky tvrzena a důkazy k ní nebyly navrženy již před koncentrací*“. Žalovaný tedy mohl dle zmíněného rozsudku k prokázání oprávněnosti započtení uvádět i nové skutečnosti, které nebyly v řízení dosud tvrzeny ani prokázány. Naproti tomu zde stál např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo

2942/2009, ze dne 31. 3. 2010, který se zabýval možností započtení v odvolacím řízení, které sice připouštěl^[3], ale při posouzení důvodnosti nebylo možné přihlížet k nepřipustně uplatněným novým důkazům a skutečnostem.

K tomu se však nyní vyjádřil velký senát Nejvyššího soudu ČR v rozsudku pod sp. zn. 31 Cdo 1475/2020, ze dne 13. 1. 2021 a sjednotil poněkud nejednotnou rozhodovací činnost. Nově tedy Nejvyšší soud postavil najisto, že po vyhlášení rozhodnutí soudu prvního stupně lze započíst pohledávku, která se stala způsobilou k započtení až po vyhlášení rozhodnutí. V takovém případě lze uvádět i „nové“ skutečnosti. Pokud jde o pohledávku, která se stala způsobilou k započtení ještě před vyhlášením rozhodnutí, takovou pohledávku lze započíst pouze v případě, pokud již byly v prvním stupni tvrzeny a prokázány všechny skutečnosti vzniku, výše a splatnosti takto započítávané pohledávky. Jestliže tyto skutečnosti tvrzeny a prokázány nebyly, nejenže soud k takovému započtení nepřihlédne, takové započtení nebude účinné ani v rovině hmotněprávní.

Velký senát výslovně vyloučil další použitelnost závěrů obsažených v rozsudku sp. zn. 32 Cdo 4182/2016. Ačkoliv se Nejvyšší soud zabýval pouze otázkou započtení po vyhlášení rozhodnutí, jeho závěry lze zřejmě vztáhnout rovněž na započtení učiněná v prvoinstančním řízení po účincích koncentrace.

Náhrada nákladů řízení

S námitkou započtení dále souvisí problematika náhrady nákladů řízení. Pokud vezme žalobce žalobu zpět po námitce započtení žalovaného, náleží mu náhrada nákladů řízení, neboť řízení bylo zastaveno pro chování žalovaného a žalobce byl uspokojen^[4]. Jestliže ale žalobce s námitkou započtení nejprve nesouhlasí a vezme žalobu zpět například až po upozornění soudem, že ten považuje námitku započtení za oprávněnou, nárok na náhradu nákladů řízení mu nevzniká, neboť žaloba nebyla v tomto případě vzata zpět pro chování žalovaného^[5]. Obdobně, pokud žalobce nevezme žalobu zpět vůbec a námitka započtení se ukáže jako oprávněná, dojde k zamítnutí žaloby a náhrada nákladů řízení nebude žalobci přiznána.

Započtení po pravomocném skončení soudního řízení

Ani skutečnost, že byl vydán pravomocný rozsudek však možnost započtení zcela nevylučuje. Žalovaný může provést započtení i po skončení soudního řízení a následně se domáhat zastavení exekuce, resp. výkonu rozhodnutí. Pokud se staly pohledávky způsobilé k započtení ještě před vydáním vykonávaného rozhodnutí, zastavení exekuce nebrání ani provedení exekuce^[6].

Závěr

Závěry uvedené v rozhodnutí Nejvyššího soudu pod sp. zn. 31 Cdo 1475/2020 lze jistě uvítat, neboť zabraňuje účelovému oddalování započtení žalovaným, a tím i průtahům v řízení. Užití námitky započtení jako jisté formy procesní strategie Nejvyšší soud sice nevyloučil, ale s ohledem na nezbytnost prokázání existence a výše započítávané pohledávky se do značné míry vytrácí případný efekt překvapení. Opačný přístup by ve svém důsledku vedl ke značnému potlačení zásady koncentrace sporného řízení. Nejvyšší soud přesto nevylučuje možnost uvádět nové skutečnosti, staly-li se pohledávky způsobilými k započtení až dodatečně.

Tomáš Brůha,
paralegal

GT Legal, advokátní kancelář, s.r.o

Pujmanové 1753/10a
140 00 Praha 4

Tel.: +420 224 813 299
e-mail: office@gt-legal.com

[1] Nejedná-li se o situaci, kdy účastník nemohl bez své viny takovou skutečnost uvést nebo, kdy byl účastník vyzván k doplnění ve smyslu §118a odst. 1 až 3 o.s.ř.

[2] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 31 Cdo 684/2020.

[3] Oproti dřívější judikatuře, která námitku započtení v podstatě vylučovala i v režimu úplné apelace, neboť by odvolací soud fakticky rozhodoval v jediné instanci, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 171/2003, ze dne 27. července 2005.

[4] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Cmo 178/96, ze dne 7. 3.1996.

[5] Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 28 Cdo 2953/2014 ze dne 10. 3.2015.

[6] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 9. 2015, sp. zn. 26 Cdo 1663/2015.

Další články:

- [Nestačí „mít systém“ aneb povinnosti veřejnoprávních původců při přechodu na atestovaný eSSL](#)
- [Výroční zpráva ÚOOÚ za rok 2025: nové regulační priority v oblasti ochrany osobních údajů](#)
- [Právní průvodce českou krajinou](#)
- [Sdílení elektřiny v obecních projektech, změny po 1.8.2026 a zapojení bateriových úložišť](#)
- [Jak naložit s „oznámením“ přestupku soukromých osob? A je to vlastně oznámením ve smyslu zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich?](#)
- [Systémová podjatost ve správním řízení aneb požadavek na překročení nadkritické míry rizika systémové podjatosti](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulační požadavky a praktické aspekty](#)
- [Pacht závodu a zákaz přenechání věci třetí osobě](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)